

Üdvösség.

„Mit tegyek, hogy idvezüljek?“ A kérdésre a hívek serege századokon át csak ezt a választ kapta: „Légy hív és engedelmes tagja az anyaszentegyháznak, hódolj isteni tekintélye előtt, fogadd el dogmáit, vesd alá magad parancsolatainak, az előírt szertartásokat végezd el pontosan és idvezülsz“. A mennyország kulcsát az anyaszentegyház feje tartja kezében — mondották — s az üdvösség kapuja csak azok előtt nyílik meg, akik hisznek az ő csalhatatlanságában és az általa szentesített törvényeknek alázatosan engedelmeskednek. Az egyházon kívül nincs üdvösség. Az egyház az a titokzatos bárka, mely az emberek millióit a kárhozat örvényei felett üdvösségre viszi.

Jött a reformáció és épp az egyház bűnbocsátó és üdvösségszerző hatalmát tagadta. Luther azt állította, hogy nem az egyház, hanem a hit idvezít. Kálvin azt tanította, hogy az emberek Isten jó tetszése szerint választattak ki és rendeltettek üdvösségre vagy kárhozatra még a világ fundamentumának fel-

vettetése előtt. A hit az a lelki szerv, mely Isten kegyelmét, mellyel az ember az üdvösségre kiválasztatott, elfogadja és tudatosítja. Nem szerző oka, hanem elfogadó szerve az üdvözítő kegyelemnek.

Mind a három elmélet alapja egy zsidó legenda, melynek nincsen semmi történelmi hitellessége: a paradicsomi mese. A legenda szerint az első emberpár, Ádám és Éva kezdetben bűn nélkül valók voltak. Ártatlanságuk jutalmául az Éden-kertben paradicsomi boldogságban éltek. Ott élhették volna le egész életüket, ha nem vétkeztek volna, ha nem szegték volna meg Isten parancsát és nem ettek volna a tiltott fa gyümölcséből. Mivel azonban vétkeztek, Isten kiűzte őket a paradicsomkertből. Bűnük következményét maradékaiknak is hordozniuk kell. Bűnük utódaikra is átöröklődött: az egész emberiség bűnben fogamzott és romlottan jött a világra.

Isten szent haragját, melyet Ádám és Éva bűne zúdított az emberiségre, a bűnben fogamzott ember ki nem engesztelheti. Akarata annyira romlott, hogy megváltása, üdvössége érdekében semmit se tehet. Isten azonban irgalmas. Elküldötte ebbe a világba az ő egyszülött fiát, az Úr Jézus Krisztust, az istenség

második személyét. Jézus vállalta a küldetést. Emberi testet öltött és a földre jött. Magára vette az emberek bűnét. Ártatlan kereszthalállal, mint egyszersmindenkori véres áldozattal az Atya Isten haragját a bűnös emberekkel szemben kiengesztelte. Az emberek megváltója lett, számukra így üdvösséget szerzett.

Az ortodox egyházak mindezt csaknem egyértelműen tanítják. Annak megállapításában azonban, hogy a Jézus által így szerzett üdvösségnek az emberek milyen módon lehetnek részesei, amint láttuk, már lényeges különbség mutatkozik közöttük. A római egyház szerint az üdvösséget az embereknek az ő hűségük és engedelmességük mértéke szerint maga az anyaszentegyház biztosítja. Luther egyháza azt tanítja, hogy csak a Krisztusba vetett hit üdvözít. Kálvin egyháza azt hirdeti, hogy az üdv és a kárhozat kérdésében Isten minden ember felől még a világ fundamentumának felvettetése előtt döntött. Jó tetszése szerint, szuverén jogánál fogva némelyeket Krisztus érdeméért üdvösségre, másokat kárhozatra rendelt.

A mi hitvallásunk mind a három elméletől lényegesen különbözik. Számunkra a kér-

dés ez: Mit tegyünk, hogy az üdvösségre méltóknak találtsunk?

Az üdvösségről vallott hitünket a világ milyenségéről és benne az ember értékéről vallott felfogásunk szabja meg. Egészen természetes az, hogy ha valaki ezt a világot s benne a maga életét is bűnben fogamzottnak, átkozottnak, minden jóra képtelennek hiszi, minden vágya egy más világ felé hajtja, ahol üdvét és örömét fellelni reméli. Az ilyen ember vallásának jellegzetes vonása ama más világon fellelhető üdvösség után való sóvárgás. Aki azonban ezt a világot alapjában nem rossznak és átkozottnak, hanem jónak s benne az embert általában és így önmagát is jóra való képességekkel felruházottnak hiszi, az már ezen a földön jobb és tökéletesebb életre törekszik. Ama titokzatos más világ után való meddő sóvárgás helyett, mely úgyis csak a halál után következik, arra igyekszik, hogy az életet már itt, ezen a földön jobbra és tökéletesebbé tegye. Hiszi, hogy nemcsak a lehetőség van meg erre, hanem egyenesen kötelessége is mindenkinek az, hogy egy eszményibb társadalmi életrend kiépítésének munkájából a maga részét kivegye. Mi ezt az utóbbi felfogást valljuk. Hisszük, hogy Isten ezt a vilá-

got s benne az embert eredetileg jónak teremtette és így megvan a lehetősége annak, hogy az életet a magunk és mások számára már itt a földön erkölcsileg is tökéletesebbé és boldogabbá tegyük.

Az üdv fogalma a bűn fogalmával függ össze szorosán. Az ortodox egyházak szerint a bűn a mult öröksége. A mi hitünk szerint nincs eredendő bűn. Az ember tisztán születik a világra. A bűnösség minden ember esetében saját rossz cselekedetének a következménye. Nem azért vagyunk bűnösök, mert a zsidó legendák szereplőinek, Ádámnak és Évának a bűne reánk is átöröklődött, hanem azért, mert mi magunk cselekedtünk erkölcsi törvénybe ütköző dolgokat. A bűn fogalmához a felelősség gondolata is hozzákapszolódik. Egy embert csak azokért a bűnökért lehet felelősségre vonni és büntetni, amelyeket ő maga saját elhatározásából követett el. Nagy igazságtalanság volna, ha az embereknek azért kellene ma átok alatt élniök, mert ősanjuk, Éva, aki különben is csak a legendák világában élt, egy meggondolatlan pillanatban evett a tiltott fa gyümölcséből. Az eredendő bűn tana ilyen igazságtalanságot rejt magában akkor, amikor azt tanítja, hogy az első emberpár bűn-

esete miatt az összes leszármazottak, tehát az egész emberiség bűnben fogamzott, romlott, jóra képtelen, kárhozatra méltó. Így, mivel az akaratában is romlott, jóra képtelen ember üdvössége érdekében természetesen semmit se tehet, valaki más kell tehát, hogy az átoktól őt megváltsa, bűnét jóvá tegye és számára üdvöt szerezzen. A mi hitvallásunk szerint, mint ahogy bűnösségünknek is mindig mi magunk vagyunk az okai, úgy bűnünket is helyettünk soha senki más jóvá nem teheti, csak mi magunk. Ez a mi kötelességünk, az üdvösséget nekünk magunknak kell kiérdemelnünk.

Nemesak a bűnről, hanem a büntetésről való nézetünk is lényegesen különbözik attól, amit az ortodox egyházak tanítanak. A maradi egyházak tanítása szerint Isten a bűnös embert haragjában pokolra veti, hol szörnyű szenvedések várnak reá. Hitünk szerint Isten nem haragból, hanem szeretetből büntet; a Szentírás szerint is azt bünteti, akit szeret. „Akit szeret az Úr, megdorgálja, megostoroz pedig mindent, akit fiává fogad.“ Zsid. XII. r. 6. v. A büntetéssel javunkat, erkölcsi megjavulásunkat célozza. Büntudatot ébreszt vele lelkünkben. A büntudat kínzó erejét addig fokozza, amíg az elviselhetetlenné válik és az

embert új élet kezdésére kényszeríti. Van ember, kinél ez hamar bekövetkezik, van olyan is, kinek esetében csaknem egy örökkévalóság kell hozzá. Tény azonban, hogy Isten azt akarja, hogy minden gyermeke megtérjen és üdvözüljön, közülük egy is kárhozatra ne vesszen. Megadja rá a lehetőséget is mindenkinek. Nem tudjuk elhinni, hogy Isten személyválogató legyen, hogy az egyformán bűnös emberek közül némelyeket üdvösségre, másokat kárhozatra rendeljen. Az előreelrendelés tana az erkölcsi tökélyre való törekvést béníthatja meg az emberben. Az ember joggal kérdezhetné: miért törjem magam, miért igyekezzem minden áron jó, igaz és becsületes lenni? Ha üdvösségre vagyok rendelve, üdvözülök erkölcsi érdem nélkül is, ha kárhozatra vagyok rendelve, elkárhozom, ha az angyalok életét élem is.

Vannak, akik azt mondják, hogy az emberben a pokol hitét nem szabad megingatni, mert a pokol félelme a bűnözéstől tartja őket vissza. „Ha a pokol félelmét elveszük, a földi élet válik pokollá“ — mondják. Ezzel szemben az igazság az, hogy a pokol babonás hite sehogy se illeszthető bele az észszerűen gondolkozó ember hitvilágába. S az élet pedig egye-

nesen azt mutatja, hogy az erkölcsi kiválóságok rendszerint azoknak az embereknek a sorából kerülnek ki, akiket nem ijeszt a pokol félelme; nem, mert nem hisznek benne. Kétséges, hogy vajjon egyáltalán van-e olyan ember, akit a halál utáni pokol képe ijesztett volna el egy-egy bűncselekménytől. Viszont a börtönökben sok olyan embert találunk, akik azokhoz az egyházakhoz tartoznak, melyek állandóan a pokol borzalmaival fenyegetik híveiket.

Mi hiszünk az ember jóra való képességében és erkölcsi tökéletességre való hivatottságában. „Legyetek tökéletesek, miként a ti mennyei Atyátok tökéletes“ — mondotta Jézus (Máté V. r. 48. v.).

Az ember szellemileg is és erkölcsileg is állandóan fejlődik, tökéletesedik. Az emberiség életútja — ha vannak is időnként zökkenők és visszaesések — állandó emelkedést mutat. S ha távol is vagyunk még a céltől, a tökéletességtől, holnap közelebb leszünk, mint a tegnap voltunk. Ama titokzatos más világban fellelhető üdvösség után való meddő sóvárgás helyett az embernek inkább arra kell törekednie, hogy igyekezzék minél nagyobb mértékben kivenni a részét abból a munkából, mely már

ezen a földön is mennyországot teremt. Nem helyes, ha azon a titokzatos másvilágon remélt üdvösség vágya tekintetünket a földi élet kötelességeitől elvonja. Üdvösséget a másvilágon is csak akkor nyerünk, ha kötelességeinket előbb itt a földön is híven teljesítettük, ha munkás, becsületes és igaz életet éltünk. Az üdvösség valójában a léleknek azt az egészséges állapotát jelenti, amikor az ember Istennel és embertársaival természetes és így egészséges viszonyban él s becsülettel teljesíti ebből a viszonyból folyó kötelességeit: szereti Istent, szereti embertársait. Ez a tökéletes életforma maga az üdvösség, mely már itt ezen a földön is elérhető. A latin nyelv „salvus“ szóval fejezi ki az üdvösséget, ami ilyen egészséges állapotot jelent.

Minden bűnnek ősforrása az önzés. Az önző ember önmagát képzei a világ középpontjának. Azt várja, hogy a világon minden az ő önző érdekeit szolgálja. Az embereket maga körül, sőt a dolgokat és az eseményeket is a maga szempontjai szerint nézi és értékeli: tartja jónak vagy rossznak. Istent is a maga érdekei előmozdítójának tekinti: imádságában önző vágyai és kívánságai kielégítését kéri. Az igazság ezzel szemben az, hogy a vi-

lág középpontjában Isten áll és e világon mindennek az ő szent céljai szerint kell történnie. Jó az, ami Isten akaratával egyezik, rossz az, ami Isten akaratával ellenkezik. Az önző ember nem Isten akaratát keresi, hanem a maga érdekeit nézi és így bűnbe esik. Bűnéért természetesen bünhődnie kell, ezt el nem kerülheti. Ha üdvösséget akarunk, a bűn okát, az önzést kell először önmagunkban megszüntetnünk. Önmegtagadás nélkül nincs üdvösség. Jézus figyelmeztet: „... aki megakarja tartani az ő életét, elveszíti azt; aki pedig elveszíti az ő életét énérétem, megtalálja azt“. (Máté XVI. r. 25. v.) Az, ki önző módon csak a maga üdvét keresi, sohase üdvöziül. Csak önzésünk megtagadása árán lehetünk részesei annak a magasabb rendű életnek, melyben az ember egészséges viszonyba kerül Istenével és Isten szent céljai szerint éli életét.

Isten lélek és lényege a szeretet. Minél több van valakiben a szeretetből, abból a szeretetből, mely sohase a maga hasznát, hanem mindig csak az Isten akaratát és embertársai javát nézi, abból a szeretetből, mely önmagáról megfeledkezve másokért él, az önmagát másokért eltékozló szeretetből, annál biztosabb lehet lelke üdvössége felől. A történe-

lem bizonyítja, hogy a hősök és a martírok életüknek egy-egy nagy eszme szolgálatában való feláldozása árán váltak halhatatlanokká. Azok, akik jobban szerették életüket, mint az eszmét, a hazát, örökre elvesztek és a nevük is feledésbe ment. Az életet nem önző, kicsinyes érdekek kergetése, hanem eszményi célok szolgálata teszi széppé, gazdaggá és áldottá. Csak az eszme, a gondolat él örökké. Az embernek, ki üdvöt és örök életet akar, eszmék szolgálatában felolvadva kell élnie életét.

Zebedeus fiai anyjukkal együtt arra kérték Jézust, hogy a mennyországban a két fő helyet az ő jobb és bal keze felől az ő számukra biztosítsa. Jézus azonban azt mondotta nekik, hogy Isten azt a két főhelyet azok számára készítette és tartja fenn, akik magukat azokra érdemesekké teszik. (Máté XX. r. 20. és köv. versek.) Amikor a gazdag ifjú az iránt érdeklődött, hogy miképpen juthatna be a mennyek országába, Jézus ezt válaszolta: „eredj, add el minden vagyonodat és oszd ki a szegényeknek és kincsed lesz a mennyben és jér és kövess engem (Máté XIX. r. 21. v.). Ez azt jelenti, hogy még Jézus se ajánlhat be senkit a mennyországba, ha magát az illető arra érdemessé nem tette. A mennyország üdve

azoké lesz, akik arra érdemeket szereznek. A hit nem elég önmagában, mert „... a hit is, ha cselekedetei nincsenek, megholt önmagában“ (Jakab II. r. 17. v.). A hit gyümölcse: a cselekedet üdvözít. „Mutasd meg nekem a te hitedet a te cselekedeteidből és én meg fogom neked mutatni az én cselekedeteimből az én hitemet“ (Jakab II. r. 18. v.). Az a bizonyos idvezítő hit nem előírt hittételek elfogadása és megvallása csupán, hanem szent meggyőződés afelől, hogy Isten az én gondviselő Atyám, az emberek az én testvéreim s aztán vállalása és teljesítése azoknak a kötelességeknek, melyeket nekem ez a szent viszony parancsol: szeretet Isten iránt, szeretet embertársaim iránt.

„Jöjjön el a te országod; legyen meg a te akaratod, mint a mennyben, úgy a földön is“ (Máté V. r. 10. v.). Isten akarata, a szeretet már ezen a földön mennyországot teremt. Az ember, aki szeretetben él, már ezen a földön részese az üdvösségnek: jó lelkiismerete mennyország. A társadalom, melyben az emberek szeretetben élnek, Isten országa. S az üdvösségnek is, amely a halál után vár reánk, csak az lehet részese, aki földi életében is teljesítette a szeretet parancsolatát. Ember számá-

ra üdvösséget égen és földön egyaránt csak a szeretet, a jóság és az igazságosság, röviden a jó erkölcs biztosít. Szívünk érzületét nézi és földi életünk cselekedeteit teszi mérlegre az Isten akkor, mikor majd üdvösségünk vagy kárhozatunk kérdésében dönt. A legenda szerint az arab, amikor a mennyország kapuján kopogtatott, azt a választ kapta, hogy állítsa elő azt az embert, akivel az életben jót cselekedett.

Üdvössége vagy kárhozata kinek-kinek szíve érzületében van megírva. Így tehát még Jézus ártatlan halála se biztosíthatja azt számunkra. Nekünk magunknak kell azt kiérdemelnünk. A feladat nagysága előtt megremegünk, de erőt ad a boldog tudat, hogy jóra való igyekezetünkben a jó Isten segít.

A keresztény anyaszentegyház — hitünk szerint — egy nagy nevelő intézmény. Célja, hogy az embereket Jézus példája szerint szeretetre nevelje és az emberi társadalmat a szeretet erkölcsi törvénye értelmében szervezze és így idvezítse. Egyedül idvezítő egyházat nem ismerünk. A keresztény anyaszentegyház kebelén belül a különböző felekezetek értékét az határozza meg, hogy a köz számára milyen jó és becsületes polgárokat nevelnek s a szociális

bajok orvoslásának és egy erkölcsileg tökéletesebb társadalmi rend kiépítésének munkájában milyen eredményt tudnak elérni. Nem tartjuk helyesnek, ha az egyházak a szociális bajok áldozatait a bajok orvoslása helyett a túlvilági élet üdvösségének ígéretével akarják kifizetni. A szeretet isteni törvénye azt parancsolja, hogy igyekezzünk már ezt a földi életet is olyanná tenni, hogy boldogulása lehetőségét itt is minden ember megtalálhassa.

Mit tegyünk, hogy az üdvösségre méltónak találtsunk? Azt, amit eszményképünk, a tökéletes ember, Jézus Krisztus tett. Idvezítünk az Úr Jézus Krisztus, ki idvezítésünk szent művét eszményi életpéldaadásával hajtotta végre.

Istenem,
halok, mi lesz
vére ez a n
utóbb reá ne
választ sohas
sötét gondola
lel minden le
resik a bizon
gyát az örök

Amíg föl
mályosan látu
nünk az ismer
majd velünk,
„színről-színre
következett. (C
csak a hit és
életről képzele